หนังสือเรียน รายวิชาบังคับ

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง

ระดับประถมศึกษา (ทช11001)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 18/2555

หนังสือเรียนสาระทักษะการดำเนินชีวิต

รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

(ทช11001)

ระดับประถมศึกษา

(ฉบับปรับปรุง 2560)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้ จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนสาระทักษะการดำเนินชีวิต

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง (ทช11001)

ระดับประถมศึกษา

ฉบับปรับปรุง 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 18/2555

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามหลักปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่มีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

ในปีงบประมาณ 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่งคั่งและมั่นคง เป็นบุคลากรที่มีวินัย เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม และมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น สำนักงาน กศน. จึงได้พิจารณาทบทวนหลักการ จุดหมาย มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และเนื้อหาสาระ ทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีความสอดคล้องตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งส่งผลให้ต้องปรับปรุงหนังสือเรียน โดยการเพิ่มและสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาชีพ คุณธรรม จริยธรรมและการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ยังคงหลักการและวิธีการเดิมในการพัฒนาหนังสือที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรม ทำแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม หรือศึกษาเพิ่มเติมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้และสื่ออื่น

การปรับปรุงหนังสือเรียนในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ มาเรียบเรียงเนื้อหาให้ครบถ้วนสอดคล้องกับมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดและกรอบเนื้อหาสาระของรายวิชา สำนักงาน กศน.ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังว่าหนังสือเรียนชุดนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ครู ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ หากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงาน กศน.ขอน้อมรับด้วยความขอบคุณยิ่ง

(นายประเสริฐ บุญเรือง)
เลขาธิการ กศน.
พฤศจิกายน 2554

สารบัญ

หน้า

คำนำ

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

โครงสร้างรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง รากฐานการดำเนินชีวิตของคนไทย 1

บทที่ 2 ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง 8

บทที่ 3 รู้ใช้ รู้จ่าย 14

บทที่ 4 ชีวิตสดใส พอใจเศรษฐกิจพอเพียง 25

บทที่ 5 การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 35
เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

แบบทดสอบหลังเรียน

บรรณานุกรม

คณะผู้จัดทำ

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประถมศึกษา เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้น สำหรับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษานอกระบบ

ในการศึกษาหนังสือเรียนสาระทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาให้เข้าใจในหัวข้อสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและขอบข่ายเนื้อหา

2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียดและทำกิจกรรมตามที่กำหนดแล้วตรวจสอบกับแนวตอบกิจกรรมที่กำหนด ถ้าผู้เรียนตอบผิดควรกลับไปศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหานั้นใหม่ให้เข้าใจก่อนที่จะศึกษาเรื่องต่อไป

3. ปฏิบัติกิจกรรมท้ายเรื่องของแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ อีกครั้ง และการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาแต่ละเรื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปตรวจสอบกับครูและเพื่อน ๆ ที่ร่วมเรียนในรายวิชาและระดับเดียวกันได้

4. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 5 บทคือ

บทที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง รากฐานการดำเนินชีวิตของคนไทย

บทที่ 2 ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง

บทที่ 3 รู้ใช้ รู้จ่าย

บทที่ 4 ชีวิตสดใส พอใจเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 5 การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

โครงสร้างรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับประถมศึกษา (ทช11001)

สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายแนวคิด หลักการ ความหมาย ความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
2. บอกแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
3. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. แนะนำ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
5. บอกแนวทางและสามารถเริ่มต้นประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียง รากฐานการดำเนินชีวิตของคนไทย

บทที่ 2 ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง

บทที่ 3 รู้ใช้ รู้จ่าย

บทที่ 4 ชีวิตสดใส พอใจเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 5 การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

บทที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียงรากฐานการดำเนินชีวิตของคนไทย

สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดระยะเวลานานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจนับว่าเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลการพัฒนา ซึ่งใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ การมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อตนเองตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญาและความขยันหมั่นเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายแนวคิด หลักการ ความหมาย ความสำคัญ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ความเป็นมา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 2 ความหมาย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 3 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 4 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี ดังจะเห็นได้ว่า ปรากฏความหมายเป็นเชิงนัยเป็นครั้งแรกในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ในปี พ.ศ. 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดที่พึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงการมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ที่ดีในตัวเอง และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 นับเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ พึ่งพิงความรู้ เงินลงทุน จากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ทักษะและเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

เรื่องที่ 2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

และการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียรพยายาม มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

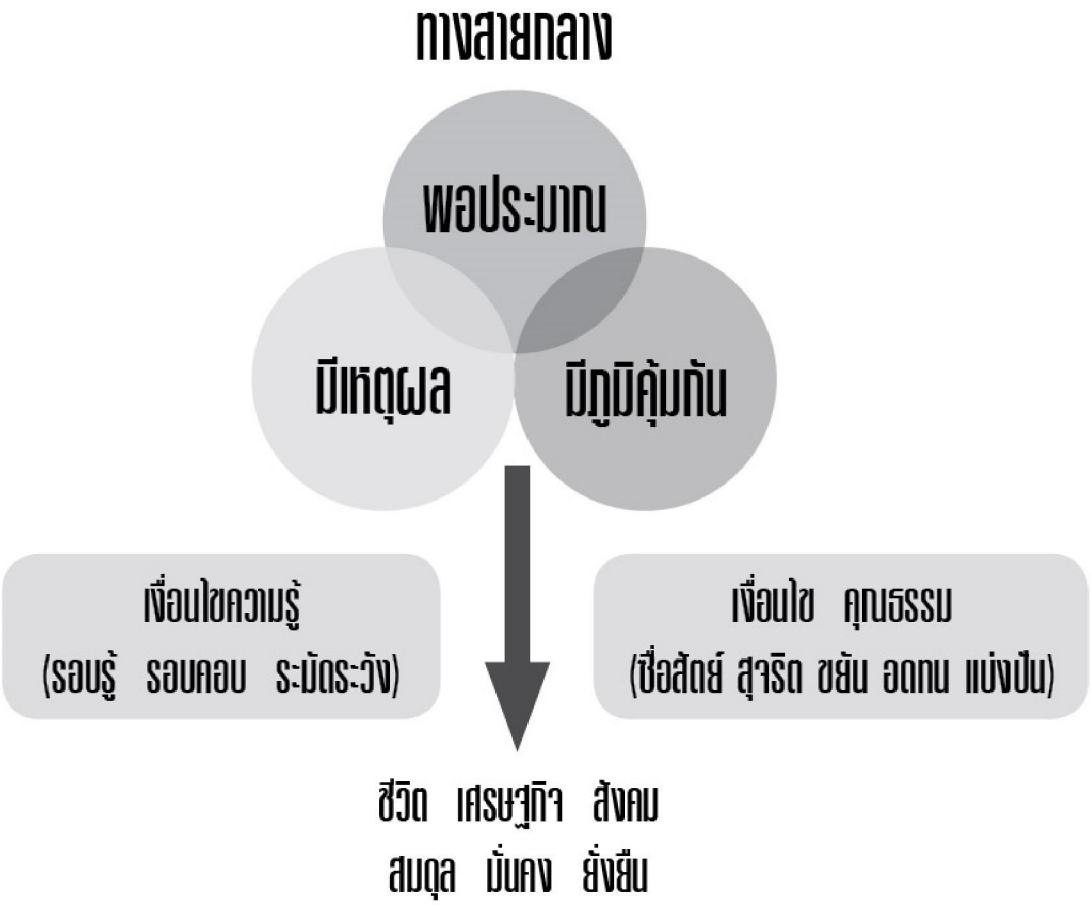
ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เรื่องที่ 3 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงในระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบน**ทางสายกลาง** และการพัฒนาตนอย่างเป็นขั้นตอน

แผนภาพแสดงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

■ **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่องโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

■ **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

เรื่องที่ 4 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อประชาชน ดังนี้

1. เกิดแนวคิดที่มุ่งเน้นพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ทำให้มีความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วทำให้จิตใจสงบเข้มแข็ง ไม่วิตกกังวล

3. เกิดความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความสามัคคีในชุมชน และประเทศชาติ

4. เกิดการมีส่วนร่วม คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาร่วมกัน

5. ทำให้มีความเป็นอยู่ พอมี พอกิน ลดปัญหาความยากจน

“เมื่อสังคมไทยเป็นสังคมเศรษฐกิจพอเพียง
คนไทยดำรงชีวิตบนทางสายกลาง มีสามห่วงสำคัญ
คล้องใจในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความพอประมาณ
ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี มีสองเงื่อนไขกำกับชีวิตอย่างเคร่งครัด
ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ที่ประกอบด้วยรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เงื่อนไขคุณธรรม
ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน เพียร มีสติปัญญา อยู่ในชีวิต ชีวิตมีแต่ความสุข
เศรษฐกิจ สดใส สังคม อุ่นใจ สิ่งแวดล้อม
อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม เข้มแข็งยั่งยืน”

กิจกรรมที่ 1

ตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงอธิบายความหมายของ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** ที่ถูกต้องที่สุด

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

3. เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

4. ผู้เรียนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในเรื่องอะไรบ้าง ใช้วิธีการอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

บทที่ 2 ปฏิบัติตนดี มีความพอเพียง

สาระสำคัญ

การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงมีพระราชดำรัสนำมาปฏิบัติตน คือ ยึดความประหยัด ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริตเลิกแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในทางการค้า ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากและปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลด ละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. บอกแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่าตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 2 การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เรื่องที่ 1 วิธีคิด วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่าตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีคิด การจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ได้ผลดีในการดำเนินชีวิต จำเป็นจะต้อง เริ่มต้นจากการมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร และมีหลักการสำคัญอะไรบ้างที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ ตลอดจนเห็นถึงประโยชน์จากการที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วิธีปฏิบัติ หลังจากที่ได้ทำความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ก็จำเป็นจะต้องทดลองนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง ทั้งในชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงการพึ่งพาตนเองเป็นเบื้องต้น การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง การใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงจะไม่ทำอะไรที่เสี่ยงจนเกินไปจนทำให้ตนเองหรือคนรอบข้างเดือดร้อนในภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ความซื่อสัตย์ ความไม่โลภ ความรู้จักพอ ความขยันหมั่นเพียร การไม่เบียดเบียนกัน การรู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม การที่จะสร้างภาวะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น

วิธีการให้คุณค่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้ที่มีความสนใจร่วมกันจะทำให้สามารถตระหนักถึงประโยชน์และความสุขที่จะได้รับ จากการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แล้วเกิดการปรับเปลี่ยนความคิดเห็นและน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

จิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสุขที่เกิดจากความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดีและรู้จักระดับความพอเพียงจะนำไปสู่การประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเองอย่างถูกต้อง ไม่ให้อดอยากจนเบียดเบียนตนเอง หรือไม่เกิดความโลภจนเบียดเบียนผู้อื่น แต่มีความพอเพียงที่จะคิดเผื่อแผ่แบ่งปันไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชนหรือองค์กรและสังคมได้

อย่างไรก็ตาม ระดับความพอเพียงของแต่ละคนจะไม่เท่ากันหรือความพอเพียงของคนคนเดียวกันแต่ต่างเวลาก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ แล้วแต่เงื่อนไขภายในและภายนอก ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความพอเพียง

เรื่องที่ 2 การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในฐานะที่เป็นพสกนิกรชาวไทย จึงควรน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงมีพระราชดำรัสมาประพฤติปฏิบัติตน ดังนี้*

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิตอย่างจริงจัง ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“ ...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ่มเฟือย ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีวิตก็ตาม ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ดังกระแสพระราชดำรัสในเรื่องนี้ ความว่า

“...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ให้ความหมายชัดเจนว่า

“...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อจะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือการมีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลด ละ สิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากความละอายต่อแผ่นดิน ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“... พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด ละ ความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”

---

* จากหนังสือเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หน้า 27 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรกฎาคม 2548

หลักของความพอประมาณ (พอ ดี) 5 ประการ (จากข้อสรุปของสภาพัฒน์)

1. พอดีด้านจิตใจ เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม
2. พอดีด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้จักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชน
3. พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบ เกิดความยั่งยืนสูงสุด
4. พอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์สภาพแวดล้อมและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน
5. พอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควรพออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

หลักของความมีเหตุผล

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีวิต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพ แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางในชีวิตให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลด เลิก สิ่งยั่วยุกิเลสให้หมดสิ้นไป ไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวเอง ทำลายผู้อื่น

หลักของการมีภูมิคุ้มกัน

1. มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง
2. มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทนและแบ่งปัน

การปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบอย่างและแนวทางให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ดังนี้

1. ยึดหลักความประหยัด ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ใช้ในสิ่งที่จำเป็น และรู้จักเก็บออมไว้ใช้ในอนาคต
2. ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ความถูกต้องในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตไม่เห็นแก่ตัว
3. ยึดหลักความไม่แก่งแย่งชิงดีกัน รู้จักการพึ่งพากัน ไม่เอารัดเอาเปรียบและแข่งขันโดยใช้วิธีรุนแรง

4. ยึดหลักการใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมั่นศึกษาหาความรู้ ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตการประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ไว้ใช้จ่าย โดยยึดความพอเพียงเป็นหลัก

5. ยึดหลักการทำความดี ลด ละ ความชั่วและสิ่งอบายมุขทั้งปวง เพื่อให้ตนเอง ครอบครัว และสังคม อยู่อย่างเป็นสุข

กิจกรรมที่ 2

หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงจนมีความรู้ ความเข้าใจ ยอมรับและตัดสินใจลงมือปฏิบัติ ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพของตนเองนั้น ผู้เรียนมีแนวทางสามารถนำมาปฏิบัติกับตัวเอง ครอบครัวอย่างไร?

เนื้อหา	แนวทางปฏิบัติ
1.พอประมาณ	ในการดำเนินชีวิต เช่น (การซื้อสินค้า การใช้เงิน) .... ในการประกอบอาชีพ เช่น (การลงทุน การแปรรูป) ....
2.ความมีเหตุผล	ในการดำเนินชีวิต เช่น (การตัดสินใจซื้อสินค้า การใช้เงิน) .... ในการประกอบอาชีพ เช่น (การตัดสินใจลงทุน) ....
3.มีภูมิคุ้มกันที่ดี	ในการดำเนินชีวิต เช่น (การสำรองของใช้ การป้องกันอุบัติภัย) .... ในการประกอบอาชีพ เช่น (การสำรองเงินลงทุน การสำรองสินค้า) ....

เนื้อหา	แนวทางปฏิบัติ
4.เงื่อนไขความรู้	รอบรู้ เช่น (ความรู้เรื่องอาชีพนั้น ๆ) ..... รอบคอบ เช่น (รอบคอบในการใช้)..... ..... ระมัดระวัง เช่น (การทำบัญชี).....
5.เงื่อนไขคุณธรรม	ซื่อสัตย์ เช่น (ใช้วัตถุดิบที่ไม่มีสารพิษปนเปื้อน) .... อดทน เช่น (อดทนในการดำเนินการ)..... แบ่งปัน เช่น (มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่).....

บทที่ 3 รู้ใช้ รู้จ่าย

สาระสำคัญ

เมื่อเราประกอบอาชีพมีรายได้ การนำเงินไปใช้จ่ายสิ่งใดต้องจดทุกอย่าง ทุกครั้งที่จ่ายออกไป การบันทึกรายรับ รายจ่ายเป็นหลักฐาน แสดงแหล่งที่มาของรายได้ รายจ่ายและเงินออม อีกทั้งเป็นการเตือนตนเองและครอบครัวว่า ในแต่ละเดือนมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างที่ไม่จำเป็น รายการใดสามารถตัดทิ้งไปได้ในเดือนต่อไป ครอบครัวควรเริ่มต้นจดรายรับ - รายจ่ายจนเป็นนิสัย ครอบครัวเราจะได้ไม่ยากจน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. วางแผนการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวได้
2. วิเคราะห์สภาพรายรับ - รายจ่ายของครอบครัวได้
3. บันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัวได้
4. อธิบายวิธีการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้
5. อธิบายวิธีการออมเงินได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 การวางแผนการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว
เรื่องที่ 2 การบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัว
เรื่องที่ 3 การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน
เรื่องที่ 4 การออม

เรื่องที่ 1 การวางแผนการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว

ก่อนที่จะใช้จ่ายเงิน เราควรจัดสรรเงินที่มีอยู่ให้ตรงกับความต้องการ โดยการวางแผนการใช้จ่ายเงินไว้ก่อน

การวางแผนการใช้จ่ายเงิน หมายถึง การที่บุคคลจัดสรรรายรับ - รายจ่าย ของตนเอง ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. การหารายได้ ทุกคนต้องประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ประจำและหากมีเวลาว่างควรหารายได้เสริม เพื่อจะได้มีรายได้พอกับการใช้จ่ายในการดำรงชีพ

2. การใช้จ่ายให้พิจารณาใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ เช่น ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค โดยคำนึงถึงคุณค่าของสิ่งที่ซื้อว่ามีคุณภาพและคุ้มค่าเงิน ไม่ใช่ซื้อเพราะคำโฆษณาชวนเชื่อ

การประหยัด ควรรู้จักเก็บออมเงินไว้ใช้จ่ายเมื่อคราวจำเป็น เช่น เมื่อเจ็บป่วย โดยวางแผนให้มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้มากที่สุดก็จะมีเงินเก็บ เครื่องใช้ที่ชำรุดเสียหาย ควรซ่อมแซมให้ใช้ได้อยู่เสมอ ประหยัดพลังงานและทะนุถนอมเครื่องใช้ให้มีอายุการใช้งานได้นาน

การเป็นหนี้โดยไม่จำเป็น เพราะยืมเงินมาใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เช่น การยืมเงินมาจัดงานเลี้ยงในประเพณีต่าง ๆ จะทำให้ชีวิตมีความลำบาก สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและครอบครัว แต่ถ้าหากเป็นหนี้ เพราะนำเงินมาลงทุนในกิจการที่สามารถให้ผลคุ้มค่าก็อาจจะเป็นหนี้ได้

3. การบันทึกรายรับ - รายจ่าย เป็นวิธีการวางแผนที่สำคัญ การบันทึกรายรับ - รายจ่าย ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ทราบว่าในวันหนึ่ง สัปดาห์หนึ่ง เดือนหนึ่ง เรามีรายได้จากอะไร เท่าไรและจ่ายอะไรอย่างไร ควรจะวางแนวทางในการใช้จ่ายอย่างไรจึงจะพอและที่เหลือสะสมไว้เป็นทุนหรือเก็บสะสมไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น การบันทึกรายรับ - รายจ่าย จึงเป็นข้อมูลหลักฐานแสดงให้เห็นแหล่งที่มาของรายได้และที่ไปของรายจ่าย ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งเป้าหมายลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการออมต่อไป

เรื่องที่ 2 การบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

เมื่อเรามีรายได้และนำเงินรายได้ไปใช้จ่ายซื้อสิ่งที่จำเป็น สิ่งใดที่มีราคาสูงก็ไม่จำเป็นต้องซื้อทันที แต่ให้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะเก็บหอมรอมริบไว้จนมากพอแล้วจึงซื้อ ดังนั้นเราจึงควรวางแผนการใช้จ่ายไว้ล่วงหน้าว่าเราต้องซื้ออะไร เท่าไหร่ เมื่อใด

เราคงเคยได้ยินข่าวชาวนาขายที่นาได้เงินเป็นแสนเป็นล้าน แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่กี่ปี เขากลับไม่เหลือเงินเลย ต้องไปเช่าที่นาของคนอื่นทำกิน เรื่องดังกล่าวเป็นตัวอย่างของบุคคลที่ไม่มีการวางแผนการใช้เงิน ดังนั้นก่อนที่เราจะใช้จ่ายเงินเราควรจัดสรรเงินที่มีอยู่ ให้ตรงกับความต้องการด้วยการวางแผนไว้

วิธีการวางแผนที่สำคัญวิธีการหนึ่ง คือ การบันทึกรายรับ - รายจ่าย

“หากอยากมีชีวิตที่มั่งคั่งสมบูรณ์ ต้องลงมือบันทึกรายรับ - รายจ่ายตั้งแต่บัดนี้”

ข้อควรคำนึงในการใช้จ่ายเงินและจดบันทึกรายรับ รายจ่าย

1. กำหนดความคาดหวังและเป้าหมายว่าจดบันทึกเพื่ออะไร
2. วางแผนรับ - จ่ายก่อนใช้เงิน
3. ก่อนซื้อสิ่งใดต้องพิจารณาให้ดีก่อนว่าสิ่งนั้นจำเป็นหรือไม่
4. จดบันทึกทุกครั้ง ทุกวัน ทุกบาท ทุกสตางค์ที่มีการรับและจ่ายเงิน
5. หมั่นตรวจสอบบัญชีว่ามีรายการใดที่ใช้เงินไม่เหมาะสม หากมีต้องแก้ไขทันที
6. เก็บใบเสร็จหรือหลักฐานการรับเงิน - จ่ายเงินไว้เพื่อตรวจสอบกับบัญชีที่จด

“การจดบันทึกรายรับ - รายจ่าย” หรือการจดบัญชี จะช่วยให้เราทราบว่าเรามีรายรับมากน้อยแค่ไหน เราสามารถลดค่าใช้จ่ายรายการใดออกไปได้บ้าง “การจดบัญชี” ทำให้เราสร้างสมดุลระหว่างรายได้และรายจ่ายที่เหมาะสมแก่ฐานะการเงินของเราได้เป็นอย่างดี

การจดบัญชีครัวเรือน เป็นการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของครอบครัว เราสามารถจัดทำบัญชีแบบที่ง่าย ผู้ที่ไม่เคยมีความรู้เรื่องการบัญชีมาก่อนก็ทำเองได้โดยการแยกรายการออกเป็น รายรับและรายจ่าย รายรับ ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ผลตอบแทนที่ได้จากการทำงาน เงินที่ได้จากการขาย ผลผลิตการเกษตร หรือทรัพย์สิน เป็นต้น รายจ่ายได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าสำหรับในการอุปโภค บริโภค ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าซ่อมแซม ค่าอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องไม้ เครื่องมือ ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าเช่า เป็นต้น

ตัวอย่าง รายรับ รายจ่าย

1	ม.ค.	52	ขายผลผลิตทางการเกษตร	2,500	บาท
5	ม.ค.	52	จ่ายเงินซื้อของใช้ในบ้าน	500	บาท
7	ม.ค.	52	จ่ายเงินซื้อข้าวสาร	300	บาท
10	ม.ค.	52	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ	250	บาท
15	ม.ค.	52	ขายผลผลิตทางการเกษตร	1,250	บาท
20	ม.ค.	52	จ่ายค่าซื้อปุ๋ย	300	บาท
25	ม.ค.	52	จ่ายค่าอาหาร	200	บาท

ตัวอย่าง การจดบัญชีครัวเรือน

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รายจ่าย		คงเหลือ
1 ม.ค. 52	ขายผลผลิต	2,500	-			2,500
5 ม.ค. 52	ซื้อของใช้			500	-	2,000
7 ม.ค. 52	ซื้อข้าวสาร			300	-	1,700
10 ม.ค. 52	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ			250	-	1,450
15 ม.ค. 52	ขายผลผลิตทางการเกษตร	1,200	-			2,650
20 ม.ค. 52	จ่ายค่าซื้อปุ๋ย			300	-	2,350
25 ม.ค. 52	จ่ายค่าอาหาร			200	-	2,150
	รวม	3,700	-	1,500	-	2,150
	รายรับสูงกว่ารายจ่าย					2,150

การบันทึกรายรับ - รายจ่าย หรือการจดบัญชีทั้งของตนเองและครอบครัว มีความสำคัญต่อชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต ความว่า “...เมื่อ 40 กว่าปี มีผู้หนึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยมาขอเงิน ที่จริงได้เคยให้เงินเขาเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เขาบอกว่าไม่พอเขาก็มาขอยืมเงิน ขอกู้เงินก็บอก..เอ้าให้.. แต่ขอให้เขาทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย รายรับก็คือ เงินเดือนของเขาและรายรับที่อุดหนุนเขา ส่วนรายจ่ายก็เป็นของที่ใช้ในครอบครัว...ทีหลัง เขาทำ...ต่อมา เขาทำบัญชีมาไม่ขาดทุน แล้วเขาสามารถที่จะมีเงินพอใช้ เพราะว่าบอกให้เขาทราบว่ามีเงินเดือนเท่าไหร่จะต้องใช้ภายในเงินเดือนของเขา...”

บุคคลตัวอย่างการสร้างชีวิตใหม่อย่างพอเพียงด้วยบัญชีครัวเรือน

นายเจน ชูใจ ราษฎร หมู่ 4 ตำบลพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ประสบความสำเร็จจากการทำบัญชีครัวเรือน กล่าวว่า “จบเพียงประถมศึกษาปีที่ 4 พ่อแม่ยากจน มีอาชีพทำนาเป็นหลัก ต่อมาได้รับมรดกเป็นที่นา 10 ไร่ จึงทำนาเรื่อยมา แต่ก็สามารถส่งลูกเรียนสูง ๆ ได้ เนื่องจากสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินอย่างมีระบบ มีพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความมีระเบียบในการใช้เงินทองแต่ละบาทแต่ละสตางค์ โดยในสมัยพ่อใช้ถ่านหุงข้าว เขียนค่าใช้จ่ายในแต่ละวันที่ข้างฝาข้างบ้าน จึงจดจำมาปฏิบัติ เริ่มจากจดบันทึกชั่วโมงการทำงานว่าภายใน 1 เดือน มีความขยันหรือขี้เกียจมากน้อยแค่ไหน ภายหลังมาทำบัญชีการใช้จ่ายในครัวเรือนในช่วงทำไร่นาสวนผสม เมื่อปี 2528”

กว่า 20 ปี ที่ทำบัญชีครัวเรือนมาทำให้ทุกวันนี้มีชีวิตในครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ปัจจุบันมีที่นารวมกว่า 50 ไร่ โดยการซื้อสะสมมา มีเงินฝากธนาคาร โดยมีคติว่า จากน้ำที่ตักมาจนเต็มโอ่ง เวลาน้ำพร่องต้องเติมให้เต็ม ถ้าปล่อยให้น้ำแห้งขอด ชีวิตก็จะเหนื่อยจะทำให้ชีวิตบั้นปลายลำบาก” นายเจน กล่าว

นั่นคือประโยชน์ที่เห็นได้ชัดจากการทำบัญชีครัวเรือนที่ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังสร้างสังคมให้เป็นปึกแผ่น ส่งผลไปถึงเศรษฐกิจอันมั่นคงของประเทศในอนาคตข้างหน้าอีกด้วย (จตุพร สุขอินทร์ และ ปัญญา มังกโรทัย, 2552 : 30)

เรื่องที่ 3 การลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

การลดรายจ่ายในครัวเรือน ปัญหาเรื่องหนี้สินในครอบครัวหรือปัญหารายรับไม่พอกับรายจ่ายเป็นปัญหาที่ทำให้ประชาชนหนักใจ การป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องหนี้สิน มีหลักง่าย ๆ ว่าต้องลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น การลดรายจ่ายสามารถทำได้โดยการสำรวจค่าใช้จ่ายในเดือนที่ผ่านมาแล้วจดบันทึกดูว่าในครอบครัวมีการใช้จ่ายอะไรไปบ้างและรายการใดที่ไม่จำเป็นน่าตัดออกไปได้ ก็ให้ตัดออกไปให้หมดในเดือนถัดไปก็จะสามารถลดรายจ่ายลงได้ แต่ทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกัน เพราะถ้าคนหนึ่งประหยัดแต่อีกคนยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเหมือนเดิมก็คงไม่ได้ผล ต้องชี้แจงสมาชิกทุกคนในบ้าน เมื่อลดรายจ่ายได้แล้วก็เอารายรับของทั้งบ้านมารวมกันดูว่าจะพอกับรายจ่ายหรือไม่ ถ้าพอและยังเหลือ ก็คงต้องเอาไปทยอยใช้หนี้และเก็บออมไว้เผื่อกรณีฉุกเฉิน เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ เป็นต้น แต่ถ้ารายได้ยังน้อยกว่ารายจ่ายก็ต้องช่วยกันคิดว่าจะไปหารายได้เพิ่มมาจากไหนอีก

โดยสรุปการใช้จ่ายเงินมี 3 แบบ คือ

1. ใช้ตามใจชอบเป็นการใช้ไปเรื่อย ๆ แล้วแต่ว่าต้องการอะไรก็ซื้อ เงินหมดก็หยุดซื้อ
2. ใช้ตามหมวดที่แบ่งไว้ เช่น
   - ค่าอาหารและค่าเสื้อผ้า
   - ค่ารักษาพยาบาล

- ค่าทำบุญกุศล
- เก็บออมไว้ใช้ในอนาคต ฉุกเฉิน
- ค่าศึกษาเล่าเรียนของบุตร

ฯลฯ

3. ใช้ตามแผนการใช้ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นการใช้ตามโครงการที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าแล้วนั้น ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถนำหลักการทางวิชาการมาใช้ในการปฏิบัติการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว ข้อปฏิบัติของการใช้จ่ายภายในครอบครัว มีสิ่งที่พึงปฏิบัติ 3 ประการคือ

- การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย
- การประหยัด
- การออมทรัพย์

ครอบครัวต้องมีการวางแผนจัดการรายรับ - รายจ่าย เพื่อให้มีทรัพย์สินเพียงพอจะซื้อหรือจัดหาสิ่งที่ครอบครัวต้องการ เพื่อความสงบสุขและความเจริญของครอบครัว

เรื่องที่ 4 การออม

การออม คือ การสะสมเงินทีละเล็กทีละน้อย เมื่อเวลาผ่านไปเงินก็จะเพิ่มพูนขึ้น การออมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปการฝากเงินกับธนาคาร จุดประสงค์หลักของการออม เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามเราตกอยู่ในสภาวะลำบาก การออมจึงถือว่าเป็นการลงทุนให้กับความมั่นคงในอนาคตของชีวิต

หลักการออม ธนาคารออมสินได้ให้แนวคิดว่า “ออม 1 ส่วนใช้ 3 ส่วน เนื่องจากการออมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต แม้บางคนมีรายได้ไม่มากนัก คนเป็นจำนวนมากออมเงินไม่ได้ เพราะมีค่าใช้จ่ายมาก ใช้เงินเกินตัว รายรับมีไม่พอกับรายจ่าย เมื่อเรามีรายได้เราจะต้องบริหารจัดการเงินของตนเอง หากเราคิดว่าเงินออมเป็นรายจ่ายอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับรายจ่ายอื่น ๆ เงินออมจะเป็นรายการแรกที่ต้องจ่ายทุกเดือน โดยอาจกำหนดว่าอย่างน้อยต้องจ่ายเป็นร้อยละเท่าไรของรายได้และทำจนเป็นนิสัย แล้วค่อยวางแผน เพื่อนำเงินส่วนที่เหลือไปเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เท่านี้เราก็มีเงินออม

การลดรายจ่าย สามารถกระทำได้ดังนี้

1. ทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้สำหรับบริโภค โดยใช้พืชผักพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่น ผักที่ใช้เป็นประจำ ผักที่ปลูกได้ง่ายไม่ต้องดูแลมากมาปลูกไว้ในครัวเรือน เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักขม ชะอม ฟักทอง แตงกวา มะเขือ ถั่วฝักยาว ข่า ตะไคร้ ต้นหอม กระเทียม ตำลึง และการเลี้ยงปลาดุก เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ เป็นต้น ซึ่งหากเราสามารถปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ไว้รับประทานในครัวเรือนได้เอง โดยไม่ต้องไปซื้อหามาจากตลาด ก็จะทำให้ครัวเรือนสามารถลดรายจ่ายได้ แต่หากผลผลิตเหลือเฟือจากการบริโภคแล้วเรานำไปขายก็จะเป็นการเพิ่มรายได้อีกด้วย

2. การประหยัด การออมในครัวเรือน โดยการรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากรตามความจำเป็นด้วยความระมัดระวังโดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รู้จักดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ส่วนตัว รวมทั้งการอดออม ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ประหยัดพลังงาน รู้จักการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ เป็นต้น

3. การลด ละ เลิก อบายมุข โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง จากการที่ชอบไปงานสังคม ดื่มเหล้า ฟังเพลง เต้นรำ กลับบ้านดึก ก็ต้องเลิกการกระทำที่ไม่จำเป็น และเป็นผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย สิ้นเปลือง

4. การจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ การรู้จักจดทุกครั้งที่จ่าย บริหารการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับตนเอง สิ่งใดที่เกินความจำเป็นในชีวิตก็ต้องไม่ใช้จ่าย

5. การใช้พลังงานอย่างประหยัด เช่น การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้เท่าที่จำเป็น เป็นต้น

การเพิ่มรายได้

การเพิ่มรายได้นั้นมีหลากหลายวิธี นอกจากการประกอบอาชีพหลักแล้ว เรายังสามารถเพิ่มรายได้ได้ ดังนี้

1. การปลูกผักสวนครัว สำหรับไว้รับประทานเองในครัวเรือน และแบ่งปันให้เพื่อนบ้านที่เหลือจึงนำไปขาย ก็จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การปลูกพริก มะเขือ ชะพลู ต้นหอม ผักชี ชะอม ตำลึง ผักหวาน เป็นต้น

2. การประกอบอาชีพเสริม โดยใช้ทรัพยากร วัตถุดิบที่มีอยู่ในครัวเรือน ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการลดต้นทุนการผลิตให้คุ้มค่าและประหยัด เช่น การถนอมอาหารแปรรูป งานหัตถกรรมสิ่งประดิษฐ์ การผลิตกล้าไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเพาะถั่วงอก การเพาะเห็ด การทำปุ๋ยชีวภาพ การเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ เป็นต้น

3. การพัฒนาอาชีพเดิม เป็นการพัฒนาอาชีพเดิมให้ดีขึ้น โดยการหาความรู้เพิ่มเติมจากการเข้าร่วมเวทีประชาคมในชุมชน การศึกษาดูงาน การเข้ารับการอบรม เพื่อนำความรู้มาพัฒนาอาชีพ ในการขยายพันธุ์มะนาวขาย ก็อาจไปหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายพันธุ์มะนาวไม่มีเมล็ด มะนาวน้ำดี ลูกดก ต้นเล็กแต่ให้ผลผลิตสูง และศึกษาเรื่องการขายพันธุ์มะนาวทางเว็บไซต์ เพื่อขยายการตลาดให้สามารถขายผลผลิตได้มากขึ้น เป็นต้น

□□□□

กิจกรรมที่ 3

1. ผู้เรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกรณีตัวอย่าง “สร้างชีวิตใหม่อย่างพอเพียงด้วยบัญชีครัวเรือน”

.....

.....

.....

.....

.....

2. ผู้เรียนได้จัดทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในชุมชนของผู้เรียนมีใครจัดทำบัญชีครัวเรือน พร้อมยกตัวอย่าง 1 ครอบครัวว่าเขาจัดทำอย่างไรและได้ผลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 4 ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. การบันทึกบัญชีครัวเรือน หมายถึง ผู้เรียนและครอบครัวมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. รายรับ หมายถึงอะไร พร้อมยกตัวอย่าง

.....

.....

.....

3. รายจ่าย หมายถึงอะไร พร้อมยกตัวอย่าง

.....

.....

.....

4. ผู้เรียนมีวิธีลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้อย่างไร

.....

.....

.....

5. ผู้เรียนมีวิธีการออมเงินอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. ให้ผู้เรียนบันทึกบัญชีครัวเรือนตามรายการดังต่อไปนี้ ลงในแบบบันทึกรายรับ – รายจ่ายของครอบครัวภายใน 1 เดือน

1	มี.ค.	52	ขายผลไม้ได้เงิน	1,900	บาท
3	มี.ค.	52	ขายผลไม้ได้เงิน	1,500	บาท
5	มี.ค.	52	จ่ายค่าของใช้ในบ้าน	500	บาท
7	มี.ค.	52	จ่ายค่าน้ำ - ค่าไฟ	400	บาท
10	มี.ค.	52	จ่ายค่าปุ๋ย	600	บาท
15	มี.ค.	52	จ่ายค่าอาหาร	500	บาท
20	มี.ค.	52	ขายผลไม้	1,800	บาท
25	มี.ค.	52	จ่ายค่าซ่อมรถ	300	บาท
27	มี.ค.	52	จ่ายค่าของใช้	700	บาท

แบบบันทึกรายรับ - รายจ่าย

วัน เดือน ปี	**รายการ**	**รายรับ (บาท)**	**รายจ่าย (บาท)**	**คงเหลือ (บาท)**
		ยอดรวมรายรับ		
		ยอดรวมรายจ่าย		
		คงเหลือ		

สรุปผลการบันทึกรายรับ - รายจ่ายของครอบครัว

1. ครอบครัวของฉันมีรายรับ □ มากกว่า □ น้อยกว่า รายจ่ายอยู่ .....บาท
2. ในระยะเวลา 1 เดือน □ ครอบครัวของฉันมีเงินออมจำนวน .....บาท
   □ ครอบครัวของฉันไม่มีเงินออม
3. รายจ่ายที่ควรปรับลด ได้แก่
   1) .....จำนวนเงิน .....บาท เพราะ .....
   2) .....จำนวนเงิน .....บาท เพราะ .....
   3) .....จำนวนเงิน .....บาท เพราะ .....

   ฉันสามารถลดรายจ่ายได้ทั้งหมด ..... บาท

□□□□

บทที่ 4 ชีวิตสดใส พอใจเศรษฐกิจพอเพียง

สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อต้องการให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเป็นขั้นตอนโดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างความรู้ ความขยันหมั่นเพียร การอดออม สติปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เมื่อเราศึกษาเรียนรู้ปรัญชาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและการประกอบอาชีพจนเห็นผลจากการปฏิบัติแล้ว ควรจะส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมองเห็นคุณค่าและนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

แนะนำ ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ทฤษฎีใหม่

เรื่องที่ 2 แผนชีวิต

เรื่องที่ 1 ทฤษฎีใหม่

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อต้องการให้คนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุมีผล การสร้างความรู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน สติปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

1. ความเป็นมาของทฤษฎีใหม่

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงครองราชย์นั้น พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรมยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ พระราชประสงค์ที่แท้จริงของพระองค์คือ การเสด็จฯ ออก เพื่อซักถามและรับฟังความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทย จึงมีพระราชดำริแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการที่ดินของเกษตรกรให้มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด รูปแบบหนึ่ง คือ การเกษตรทฤษฎีใหม่

2. หลักการและขั้นตอนของเกษตรทฤษฎีใหม่

แนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการที่ดินของเกษตรกรให้มีสัดส่วน ในการใช้พื้นที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางทฤษฎีใหม่ มีหลักการและขั้นตอนดังนี้

1. ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น หลักการของทฤษฎีใหม่ขั้นต้น ประกอบด้วย

1) มีที่ดิน สำหรับการจัดแบ่งแปลงที่ดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ทรงคำนวณจากอัตราถือครองที่ดินถัวเฉลี่ยครัวเรือนละ 15 ไร่ อย่างไรก็ตามหากเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถใช้อัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 ดังนี้

พื้นที่ส่วนที่ 1 ร้อยละ 30 ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำในฤดูฝนและใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำ และพืชน้ำต่างๆ

พื้นที่ส่วนที่ 2 ร้อยละ 30 ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและพึ่งตนเองได้

พื้นที่ส่วนที่ 3 ร้อยละ 30 ให้ปลูกพืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ไม้ผล ไม้ยืนต้น ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย

พื้นที่ส่วนที่ 4 ร้อยละ 10 เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนอื่น ๆ

2) มีความสามัคคี เนื่องจากการเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นต้น เป็นระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำนองเดียวกับการลงแขกแบบดั้งเดิมเพื่อลดค่าใช้จ่าย

3) ผลผลิต เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักที่ทุกครัวเรือนจะต้องบริโภค ดังนั้น จึงประมาณว่าครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ จะทำให้มีข้าวพอกินตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อ เพื่อยึดหลักพึ่งตนเองได้

4) มีน้ำ เนื่องจากการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องมีน้ำ เพื่อการเพาะปลูกสำรองไว้ใช้ ในฤดูแล้ง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกันที่ดินส่วนหนึ่งไว้ขุดสระน้ำ โดยมีหลักว่าต้องมีน้ำเพียงพอที่จะทำการเพาะปลูกได้ตลอดปี

2. ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง หรือเรียกว่า ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้าเป็นขั้นที่เกษตรกรจะพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพออยู่พอกิน เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการผลิต เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

2) ด้านการตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้วจะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

3) ด้านความเป็นอยู่ เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

4) ด้านสวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น สถานีอนามัย เมื่อยามเจ็บไข้หรือมีกองทุนไว้กู้ยืม เพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

5) ด้านการศึกษา ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาให้แก่ เยาวชนในชุมชน

6) ด้านสังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนาจิตใจและสังคม โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

3. ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม เป็นขั้นพัฒนาเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรให้ก้าวหน้าด้วย การติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือเอกชนมาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนี้

1) เกษตรกรสามารถขายข้าวได้ในราคาสูง โดยไม่ถูกกดราคา

2) ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ เพราะซื้อข้าวเปลือกโดยตรงจากเกษตรกรและนำมาสีเอง

3) เกษตรกรสามารถซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มสหกรณ์ สามารถซื้อได้ในราคาขายส่ง

4) ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคคล เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

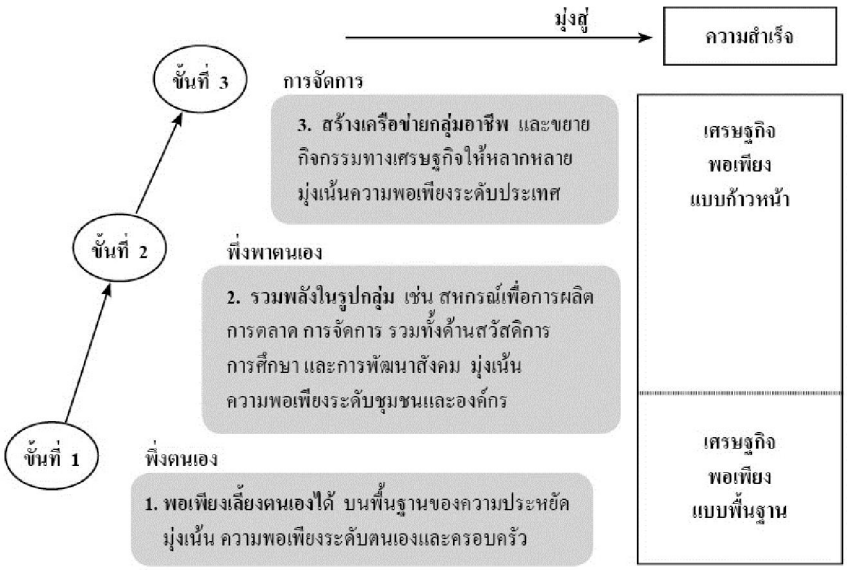
3. ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

1. การพึ่งตนเอง ทฤษฎีใหม่ยึดถือหลักการที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรองลงมา ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นกำไรของเกษตรกร

2. ชุมชนเข้มแข็ง ทฤษฎีใหม่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจการค้าขาย การท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้ว เกษตรกรในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งการได้รับการแก้ปัญหาในทุกด้าน เมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจโดยรวม ของประเทศก็สามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ

3. ความสามัคคี ทฤษฎีใหม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน ในการร่วมมือร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึงรายได้แต่เพียงด้านเดียว หากแต่รวมถึงประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สังคม ชุมชน และความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนในพื้นที่ที่เหมาะสม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นดังนี้ * กรณีตัวอย่าง ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน *

* เอกรินทร์ สี่มหาศาลและคณะ. คุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง ป.6 หน้า 6 :

<u>กรณีตัวอย่าง</u> ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ชีวิตเป็นสุขได้อย่างยั่งยืน

นายบุญเป็ง จันต๊ะภา เกษตรกรบ้านห้วยถ้างปูต้าน ตำบลไม้ยา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ดำเนินชีวิตโดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

เดิมนายบุญเป็ง จันต๊ะภา มีฐานะยากจน เคยออกไปขอทาน เพื่อหาอาหารมาใส่ท้อง หลังจากไปเรียนในวัดได้นำหลักคุณธรรมมาใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 และพรหมวิหาร 4 ในปี 2529 ไปทำงานประเทศบรูไน หวังให้ฐานะครอบครัวดีขึ้น แต่ไม่สำเร็จ จึงเดินทางกลับมาเก็บเงินได้เพียงสองพันกว่าบาท ต่อมาได้ปรับความคิดว่า ถ้ามีความขยันเหมือนทำงานที่ประเทศบรูไนอยู่เมืองไทยก็มีรายได้อย่างพอเพียง ปี 2542 รัฐบาลให้มีการพักชำระหนี้ แต่บุญเป็ง พักไม่ได้ เนื่องจากมียอดหนี้เป็นแสน ได้นำเอารูปในหลวงมาตั้งสัจอธิษฐานว่า ข้าพเจ้าและครอบครัวจะขยันเพิ่มขึ้น ลด ละ เลิก ในสิ่งที่ไม่จำเป็น กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน และจะขอปลดหนี้ภายใน 4 ปี

นายบุญเป็ง พึ่งพาตนเองด้วยการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ลงแรงทุกอย่างด้วยตนเอง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์กับความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้ไปศึกษาดูงานอีก การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าทำให้ประหยัดเงินลงทุน เกิดรายได้จากการขายผลผลิตการเกษตรตลอดทั้งปี รู้จักอดออม ไม่เป็นหนี้ทำให้ดำเนินชีวิตไม่เดือดร้อน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พัฒนา ปรับปรุงการประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จและยังถ่ายทอดความรู้ ช่วยเหลือสังคม

บนพื้นที่ 10 ไร่ 1 งาน 35 ตารางวา มีการแบ่งสัดส่วนตามหลักทฤษฎีใหม่ได้อย่างลงตัว เป็นนาข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวเหนียวปีละ 1 ครั้ง โดยปลูกสลับกับข้าวโพด แตงโม แตงไทย อีก 5 ไร่ ปลูกผักสมุนไพร ไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง กล้วย และส่วนสุดท้ายเป็นเรือนพักอาศัยพอเหมาะกับครอบครัว มีโรงเลี้ยงสัตว์ กระบือ สุกร ไก่พื้นเมืองและจิ้งหรีด

ความสำเร็จในชีวิตของนายบุญเป็ง นับเป็นบทพิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” สามารถนำมาปรับใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อครอบครัว ชุมชน หากรู้จักคิด ใช้ กิน อยู่อย่างพอเพียง ชีวิตก็ดำรงได้อย่างดียิ่งขึ้นและมั่นคง

* จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หน้า 10 ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

การแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าและนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

เมื่อเราเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และนำสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพแล้ว เราจะเห็นประโยชน์และคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่เราจะต้องแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าและนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพด้วยเช่นกัน หลักในการแนะนำ คือ การที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้และดำเนินชีวิต

อย่างพอกินพอใช้โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เกิดความสุขและความพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง พยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์ ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวอาจจะร่วมกันทำแผนชีวิต

เรื่องที่ 2 แผนชีวิต

ในการดำเนินชีวิตทุกคนต้องการไปให้ถึงเป้าหมายด้วยกันทั้งสิ้น แต่การที่จะไปถึงเป้าหมายได้จะต้องมีการวางแผนชีวิตที่ดี มีความมุ่งมั่นในการที่จะก้าวไปให้ถึง

การวางแผนอย่างน้อยก็ทำให้เรารู้ว่าเราจะเดินไปทิศทางไหน ย้ำเตือนว่าต้องทำอะไร ยังไม่ได้ทำอะไร แม้แต่แม่บ้านจะทำอาหารในแต่ละมื้อยังต้องวางแผน และเห็นอาหารจานนั้นอยู่ในจิตนาการ เหลือแต่ออกไปหาวัตถุดิบและลงมือปรุงอาหารให้สำเร็จ ซึ่งแม่บ้านก็ต้องเขียนรายการวัตถุดิบที่ต้องซื้อ เป็นการวางแผนก่อนปรุงอาหารซึ่งจะได้ไม่มีปัญหาว่ากลับบ้านแล้วลืมซื้อ ซึ่งเหตุการณ์นี้มักเกิดขึ้นบ่อย ๆ ชีวิตคนเราก็เช่นเดียวกัน ต้องคิดก่อนปรุงโดยต้องรู้ว่าจะปรุงให้เป็นอะไร ซึ่งเรียกว่าแผนชีวิต แต่สำหรับคนที่ยังไม่รู้ก็ต้องเขียนว่าตัวเองชอบอะไร หรือต้องการอะไรจะดีกว่าดำเนินชีวิตโดยไร้จุดหมาย

แผนชีวิต คือ สิ่งที่เราฝันหรือคาดหวังอยากจะให้เกิดขึ้นจริงในอนาคตโดยเราจะต้องวางแผน กำหนดทิศทางหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เราไปถึงเป้าหมาย ทำให้เราเกิดความพึงพอใจและความสุข

แผนชีวิต มีหลายด้าน เช่น แผนชีวิตด้านอาชีพ แผนชีวิตด้านครอบครัว เป็นต้น แผนชีวิตแต่ละคนแต่ละครอบครัวจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะให้ความสำคัญกับแผนชีวิตด้านใดมากกว่ากัน

แผนด้านการพัฒนาอาชีพ ให้มองถึงศักยภาพที่มีการพัฒนาได้ ความถนัด ความสามารถของตนเอง มองถึงทุนที่มีในชุมชน เช่น ทรัพยากร องค์ความรู้ ภูมิปัญญา แหล่งเงินทุน การตลาด ความต้องการของคนในชุมชน โดยมีการจัดการความรู้ของตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่

แผนชีวิตด้านครัวเรือน ให้มองถึงหลักธรรมในการดำรงชีวิต การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในครอบครัวที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำองค์ความรู้มาสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี นอกจากนี้การนำบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์รายจ่ายที่ไม่จำเป็นมาจัดทำแผนการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และต้องมีการประเมินแผนที่ทำด้วยว่าสำเร็จมากน้อยเพียงใด แผนชีวิตด้านครัวเรือน เช่น

(1)การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน มีการวางแผนการใช้จ่าย เช่น จ่าย 3 ส่วน ออม 1 ส่วน เพื่อให้เกิดการมีระเบียบวินัยในการใช้จ่าย การลด ละ เลิกอบายมุข การศึกษาให้รู้เท่าทันกระแสบริโภคนิยม การวางแผนควบคุมรายจ่ายในครัวเรือน

(2) การลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น การปลูกผักสวนครัว การผลิตปุ๋ยชีวภาพไว้ใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี การผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในครัวเรือน

(3) การเพิ่มรายได้ในครัวเรือน แปรรูปผลผลิต การทำเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชสมุนไพร ฯลฯ หรืออาจจะเริ่มจาก การจัดทำแผนชีวิตครัวเรือน อาจจะดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำข้อมูลของครัวเรือน
2. ค้นหาศักยภาพของตนเอง ทักษะในการประกอบอาชีพ ทุน สถานการณ์ในการประกอบอาชีพ
3. ค้นหาปัญหาของครัวเรือน
4. กำหนดเป้าหมายของครัวเรือนเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน
5. วางแผนการแก้ปัญหาของครัวเรือน
6. บันทึกการปฏิบัติตามแผน
7. บันทึกการประเมินผล

□□□□

กรณีตัวอย่าง สุรชัย มรกตวิจิตรการ เกษตรพอเพียง แห่งบ้านป่าไผ่ *

บ้านเกษตรกรพอเพียงตามแนวพระราชดำริของ สุรชัย มรกตวิจิตรการ ตั้งอยู่ที่บ้านป่าไผ่ ต.แม่โป่ง อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ สุรชัย ได้เล่าชีวิตของตนเองว่า “ชีวิตคงไม่มาถึงวันนี้หากไม่มีศรัทธาแรงกล้าต่อองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ผมเริ่มต้นจากศูนย์ เดิมผมค้าขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ปี 2540 เจอวิกฤตเศรษฐกิจ มีหนี้สินแปดแสนบาท คิดจะฆ่าตัวตาย แม่ให้สติว่าทำไมไม่สู้ ทำให้ผมคิดใหม่ ตั้งสติแล้วมุ่งหน้าไปที่ศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้วยใจที่มุ่งมั่นว่ามีกินแน่หากเดินตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) ที่นี่เองได้เรียนรู้และทำความเข้าใจคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”อย่างถ่องแท้”

เราเริ่มต้นจากการเลี้ยงสัตว์ตามความถนัดทั้ง ปลา ไก่ วัว กบ ต่อมาปลูกพืชผักสวนครัว โรงเพาะเห็ด กลายเป็นไร่นาสวนผสมที่ทำทุกอย่างเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เวลาผ่านไปไม่กี่ปี สุรชัย กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ในสิ่งที่ตนเองลงมือทำ ไม่ว่าจะเป็นการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงไก่ วัว ปลา กบ การทำก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ การนำของเหลวจากสัตว์ไปเลี้ยงพืช การนำของเหลวจากพืชไปใช้กับสัตว์

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่9) สอนคนไทยมากว่า 20 ปี ว่าให้เชื่อมธรรมชาติเข้าด้วยกัน คนไทยไม่ชอบคิด ไม่ชอบวิเคราะห์ ไม่ลงมือทำ แต่ใช้เงินนำหน้า ต้องแก้ด้วย 5 ร คือ รวมพลัง ร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันสรุปบทเรียน และร่วมกันรับผล และยึดคำสอนที่ว่า ต้องระเบิดจากข้างใน คือ เข้าใจตัวเองก่อน สิ่งแรก คือต้นทุนต่ำ ทำบัญชีครัวเรือน ตัดสิ่งฟุ่มเฟือยออกจากชีวิต คิดอย่างรอบคอบ ไม่ขี้เกียจ สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่หลงกระแส ไม่หลงวัตถุนิยม ที่สำคัญไม่แข่งกับคนรวย แต่ทุกคนต้องคิดต้องฝันเองว่าอะไรเหมาะที่สุด จะสำเร็จหรือล้มเหลวอยู่ที่คุณภาพคน

ปัจจุบัน สุรชัย ยังเดินหน้าตามแผนชีวิตของตนเอง เพื่อหวังปลดหนี้ภายในไม่เกิน 5 ปี ด้วยการกู้เงิน 2 ล้านบาท ซื้อที่ดินหลังบ้านเพื่อสร้างฐานการผลิต

ผมต้องการพิสูจน์ว่า คนจนหากมุ่งมั่นที่จะสู้แบบเข้าใจศักยภาพตนเองรับรองอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและเป็นชีวิตที่ยั่งยืนปลอดภัย

---

* จินตนา กิจมี หนังสือพิมพ์มติชน หน้า 10 วันเสาร์ที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2552

กิจกรรมที่ 5

ให้ผู้เรียนวางแผนชีวิตของตนเองด้านอาชีพและด้านชีวิตครอบครัว โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนชีวิต	**รายละเอียดแผนชีวิต**
1. ด้านอาชีพ	1. ต้องการประกอบอาชีพ.....
	2. ปัจจัยที่พิจารณาประกอบอาชีพนี้ ..... - เงินลงทุน.....บาท - มีความรู้วิชาชีพนี้..... - ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ..... - ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ได้แก่..... - สถานที่ประกอบอาชีพ..... - ความรู้ ความสามารถ..... - เครื่องมือและอุปกรณ์..... - การประชาสัมพันธ์ /โฆษณา..... - แรงงาน.....คน - วัน เวลา เปิดบริการ..... - สภาพ / สถานการณ์อาชีพนี้ในพื้นที่ประกอบอาชีพ..... - คู่แข่งทางการค้า..... - กลยุทธการขาย.....
ด้านครอบครัว แผนชีวิต	บ้าน / ที่อยู่อาศัย - ปรับปรุง..... - พัฒนา..... สุขภาพ - ของตนเอง..... - สมาชิกในครอบครัว..... การปฏิบัติธรรม - ยึดหลักธรรม.....ในการดำเนินชีวิต - การร่วมกิจกรรมที่วัด..... - ปฏิบัติธรรมในครอบครัวโดย..... เศรษฐกิจ

แผนชีวิต	**รายละเอียดแผนชีวิต**
	- ลดรายจ่ายโดย..... - เพิ่มรายได้โดย..... (รายละเอียด/แนวทางปฏิบัติ) - ออม / ฝากเงินกับ..... - ลงทุนโดย

บทที่ 5 การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการสร้างรายได้ อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สาระสำคัญ

การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการสร้างรายได้ อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการพิจารณาอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนา เป็นการประกอบอาชีพที่คำนึงถึงการมีรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง ให้เจริญเติบโตอย่างมีลำดับขั้น สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งทางกายภาพและทางจิตใจควบคู่กัน การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมิได้ขัดกับกระแสโลกาภิวัฒน์ ตรงกันข้ามกลับส่งเสริมให้กระแสโลกาภิวัฒน์ได้รับการยอมรับมากขึ้น ด้วยการเลือกรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบในแง่ดีต่อประเทศ ในขณะเดียวกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ไม่ดีและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อจำกัดผลกระทบให้อยู่ในระดับไม่ก่อความเสียหายหรือไม่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อประเทศ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตระหนักในความสำคัญของการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการสร้างรายได้ อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน พัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์และเลือกแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล และพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ ประเภท สาขาอาชีพต่าง ๆ การตัดสินใจประกอบอาชีพ

1.1 ความหมาย ความสำคัญ

1.2 ประเภทของงานอาชีพ

1.3 กลุ่มงานอาชีพต่างๆ

1.4 การตัดสินใจประกอบอาชีพ

เรื่องที่ 2 การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ที่เน้นความเป็นไทย

2.1 เกษตรกรรม

2.2 อุตสาหกรรม

2.3 พาณิชยกรรม

2.4 ความคิดสร้างสรรค์

2.5 การอำนวยการและอาชีพเฉพาะทาง

เรื่องที่ 3 แนวทางการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

3.1 มีความรู้ คือ ต้องรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

3.2 คุณธรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ คือ ความสำเร็จ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ ประเภท สาขาอาชีพต่าง ๆ การตัดสินใจประกอบอาชีพ

1.1 ความหมาย ความสำคัญ

1.2 ประเภทของงานอาชีพ

1.3 กลุ่มงานอาชีพต่าง ๆ

1.4 การตัดสินใจประกอบอาชีพ

1.1 ความหมาย ความสำคัญ

อาชีพ หมายถึง ชนิดของงานหรือกิจกรรมของบุคคลประกอบอยู่ เป็นงานที่ทำแล้วได้รับผลตอบแทนเป็นเงินหรือผลผลิต

อาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คืองานที่บุคคลทำแล้วได้รับผลตอบแทนเป็นเงิน ผลผลิต โดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการในการดำเนินการ ได้แก่

1. ยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต
2. มีความสมดุลระหว่างคน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
3. มีความพอประมาณ พอเพียงในการผลิต การบริโภค และการบริการ
4. มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
5. มีความเท่าทันสถานการณ์ชุมชน สังคม

อาชีพมีความสำคัญต่อชีวิตคนเราอย่างมาก เพราะเป็นความมั่นคงของตนเองและครอบครัว คนที่มีอาชีพจะเป็นคนที่ได้รับการยกย่อง ได้รับการยอมรับนับถือ เราต้องทำงานหาเงิน มีเงินรายได้ หรือสร้างผลผลิต เนื่องจากต้องดำรงชีวิตด้วยปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อมนุษย์ทุกคน

1.2 ประเภทของงานอาชีพ

อาชีพสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. อาชีพอิสระ คือ อาชีพที่ตนเองเป็นเจ้าของกิจการ โดยลงทุนเอง วางแผนเอง ตัดสินใจเอง จัดบริการและขายเอง

2. อาชีพรับจ้าง คือ อาชีพที่อยู่ในกิจการของนายจ้าง มีรายได้จากค่าจ้างและสวัสดิการต่าง ๆ

1.3 กลุ่มงานอาชีพต่าง ๆ การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในที่นี้แบ่งกลุ่มอาชีพเป็น 5 กลุ่มอาชีพใหม่ คือ 1. เกษตรกรรม 2. อุตสาหกรรม (ในครอบครัว) 3. พาณิชยกรรม 4. ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5 การอำนวยการและอาชีพเฉพาะทาง

1.4 การตัดสินใจประกอบอาชีพ

การตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม จะต้องมีสิ่งที่จะต้องคิดหลายด้านทั้งต้องดูข้อมูล มีความรู้ มีทุน แรงงาน สถานที่ มีกลวิธีการขายและคุณธรรมในการประกอบอาชีพด้วย ข้อควรคำนึงในการตัดสินใจประกอบอาชีพมีดังนี้

1. การตัดสินใจประกอบอาชีพโดยใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม

ในการประกอบอาชีพ ผู้เรียนต้องใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน เพื่อการตัดสินใจ ข้อมูลที่สำคัญ คือ ต้องรู้จักตนเองว่ามีความชอบหรือไม่ มีสภาพแวดล้อมในครอบครัว ชุมชน ที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพนั้น ๆ หรือไม่ และข้อมูลที่สำคัญ คือ ความรู้ทางวิชาการ

2. มีความรู้วิชาชีพนั้น ๆ

การประกอบอาชีพอะไรก็ต้องมีความรู้ในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างดี เพราะการมีความรู้ในวิชานั้น ๆ อย่างดี จะทำให้สามารถปรับปรุงพัฒนาอาชีพนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

3. มีทุน แรงงาน และสถานที่

ทุน แรงงาน สถานที่ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการประกอบอาชีพทำให้เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพเป็นไปอย่างราบรื่น

4. มีวิธีการปฏิบัติงานและจัดการอาชีพ

มีขั้นตอน กระบวนการ การจัดการที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทำให้งานประสบความสำเร็จ ลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตได้มาตรฐานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

5. มีกลวิธีการขาย การตลาด

กลวิธีการขาย การตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของลูกค้าย่อมทำให้ยอดขายเป็นไปตามเป้าหมาย

6. มีการจัดการการเงินให้มีเงินสดหมุนเวียนสามารถประกอบอาชีพไปได้อย่างต่อเนื่องไม่ขัดข้อง

7. การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย เพื่อให้ทราบผลการประกอบการ

8. มีมนุษยสัมพันธ์และมีจิตบริการ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า มีความเป็นกันเองโดยเฉพาะการใช้คำพูดที่เหมาะสม เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ไปพร้อมกับการมีจิตบริการให้ลูกค้าด้วยความจริงใจ ต้องการเห็นลูกค้ามีความสุขในการบริโภคสินค้า

9. มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ ผู้ผลิตและผู้ขายมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ไม่ใช้สารเคมีที่มีพิษในผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการดำเนินชีวิตของลูกค้า

เรื่องที่ 2. การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในที่นี้ได้แบ่งกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่มอาชีพใหม่ คือ **1. เกษตรกรรม 2. อุตสาหกรรม (ในครอบครัว) 3. พาณิชยกรรม 4. ด้านความคิดสร้างสรรค์ 5. การอำนวยการและอาชีพเฉพาะทาง** โดยวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ด้านการผลิตกับด้านการบริการ

กลุ่มอาชีพ	ด้านการผลิต	ด้านการบริการ
1. เกษตรกรรม	1. แปรรูปผลผลิต - อาหารหลัก - อาหารว่าง - ขนม - เครื่องดื่ม (น้ำตะไคร้ กระเจี๊ยบ ใบเตย ขิง สับปะรด เสาวรส ฯลฯ) 2. เพาะเห็ด (แปรรูป) 3. เพาะพันธุ์ไม้ 4.การเลี้ยงไก่ไข่ 5. ขยายพันธุ์พืช 6. ปลูกสมุนไพร	* พืช ต้นไม้ ตัวอย่างการตบแต่งต้นไม้ การจัดดอกไม้ประดับในงานมงคล งานศพ การดูแลต้นไม้ การจัดสวน * สัตว์ เช่น เลี้ยงสุนัข การดูแลตัดขน
2. อุตสาหกรรม (ในครอบครัว)	1. ไม้นวดเท้า ไม้กดเท้า 2. ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว 3. ผลิตเครื่องประดับทำมือ 4. ผลิตสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ 5. รองเท้าแตะ เครื่องใช้ ประดับตบแต่ง 6. ตะกร้าจะกาบหมาก 7. เก้าอี้ทางมะพร้าว	* บรรจุสินค้า * ส่งสินค้าตามบ้าน ร้าน โดยใช้มอเตอร์ไซต์ * ประกอบสินค้า/ผลิตภัณฑ์ เช่น ประกอบช่อดอกไม้
3. พาณิชยกรรม	1. น้ำเต้าหู้กับ ปาท่องโก๋ 2. เครื่องดื่ม น้ำเต้าหู้ กาแฟ 3. ผลิตปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมัก	* การขายตรง * การขายปลีก * การขายส่ง
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	1. ออกแบบบรรจุภัณฑ์ (ผ้า กระดาษ พลาสติก ฯลฯ)	* บริการผูกผ้าตบแต่งงานพิธีต่างๆ

กลุ่มอาชีพ	ด้านการผลิต	ด้านการบริการ
	2. ออกแบบเครื่องใช้ต่าง ๆ (ด้วยวัสดุเหลือใช้ต่างๆ) 3. ออกแบบเฟอร์นิเจอร์ 4. ดนตรีพื้นบ้าน (โปงลาง อังกะลุง) 5. การออกแบบเครื่องประดับ	* ลำตัด หมอรำ * ร้องเพลงพื้นบ้าน * เป่าขลุ่ย
5. การอำนวยการและอาชีพเฉพาะทาง	การแพทย์ทางเลือก (การนวดแผนไทย ผ่อนคลาย บำบัด รักษา)	* หัวหน้างาน * Organizer รับจัดงานวันเกิด ฉลองงานแต่ง * รับตกแต่งสถานที่

เรื่องที่ 3 แนวทางการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

แนวทางการประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมดังนี้

3.1 มีความรู้คือ ต้องรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง

ความรอบรู้ มีความหมายมากกว่าคำว่า ความรู้คือนอกจากจะอาศัยความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้ในเชิงกว้าง ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวพันกับงานที่จะทำทั้งหมด

ความรอบคอบ คือ การทำงานอย่างมีสติ ใช้เวลาคิดวิเคราะห์ ข้อมูลรอบด้าน ก่อนลงมือทำ ซึ่งจะลดความผิดพลาด ข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ต้นทุนต่ำ

ระมัดระวัง คือ ความไม่ประมาท ให้ความเอาใจใส่ในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนงานสำเร็จ ไม่เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน หรืออุบัติเหตุอันไม่ควรเกิดขึ้น

3.2 คุณธรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน การประกอบอาชีพต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้การประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้ร่วมงาน และลูกค้า ผู้ประกอบอาชีพต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน

ความขยัน อดทน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงาน การประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนงานเกิดผลสำเร็จ ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจประกอบอาชีพอย่างจริงจังต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควร มีความพยายามเป็นคนสู้งาน ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

ซื่อสัตย์ คือการประพฤติตรง ไม่เอนเอียง จริงใจ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ

ผู้ที่ประกอบอาชีพตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่ใช้วัตถุที่เป็นอันตราย และคำนึงถึงผลกระทบกับสภาพแวดล้อม

ความอดทน คือ การรักษาสภาวะปกติของตนไว้ไม่ว่าจะกระทบกระทั่งปัญหาอุปสรรคใด ผู้มีความอดทน ในการประกอบอาชีพ นอกจากจะอาศัยปัญญาแล้ว ล้วนต้องอาศัย ขันติ หรือความอดทนในการต่อสู้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้งานอาชีพบรรลุความสำเร็จด้วยกันทั้งสิ้น

การแบ่งปัน / การให้ คือ การแบ่งปันสิ่งที่เรามี หรือสิ่งที่สามารถให้แก่ผู้อื่นได้และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่รับ การให้ผู้อื่นที่บริสุทธิใจไม่หวังสิ่งตอบแทนจะทำให้ผู้ให้ได้รับความสุขที่เป็นความทรงจำที่ยาวนาน

การประกอบอาชีพโดยรู้จักการแบ่งปันหรือให้สิ่งต่าง ๆ ที่สามารถให้ได้แก่ ลูกค้าและชุมชนของเรา ย่อมได้รับการตอบสนองจากลูกค้าในด้านความเชื่อถือ

กิจกรรมที่ 6

1. การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนอย่างไร?

   1.....

   2.....

   3.....

   4.....

   5.....

2. จงยกตัวอย่างอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

   อาชีพกลุ่มเกษตรกรรม เช่น.....

   .....

   อาชีพกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น.....

   .....

   อาชีพกลุ่มพาณิชยกรรม เช่น.....

   .....

   อาชีพด้านความคิดสร้างสรรค์ เช่น.....

   .....

   อาชีพด้านการอำนวยการและอาชีพเฉพาะทาง เช่น .....

   .....

3. เมื่อผู้เรียนประกอบอาชีพแล้ว จะนำคุณธรรม.....มาใช้ในการประกอบอาชีพ และจะมีแนวทางปฏิบัติตามคุณธรรมนี้อย่างไร.....

   .....

   .....

   .....

   .....

   .....

กิจกรรมที่ 7

ให้ผู้เรียนวางแผนแนวทางการประกอบอาชีพของตนเองทั้งที่เข้าสู่อาชีพใหม่และพัฒนาอาชีพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 5 – 7 คน แต่ละกลุ่มให้เลือก หัวหน้ากลุ่ม 1 คน และเลขากลุ่ม 1 คน ร่วมระดมพลังสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การประกอบอาชีพตามแนวของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. อาชีพที่เชื่อมั่นว่าสามารถทำได้ในครอบครัว ชุมชนของเรา
3. ร่วมกันร่างรายละเอียด สิ่งที่ต้องใช้ สิ่งที่ต้องทำในการประกอบอาชีพนั้น ๆ (ทำ 1- 2 อาชีพ) ทั้งนี้ให้ประธานเป็นผู้ดำเนินการ เลขากลุ่มจดบันทึกสรุปสาระสำคัญเพื่อนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 2 ให้ทุกกลุ่มร่วมกันคัดเลือกอาชีพจากกิจกรรมที่ 1 ตามที่กลุ่ม ตกลงร่วมทั้งอาชีพที่สามารถทำเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม นำมาเขียนเป็นโครงการประกอบอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม นำโครงการประกอบอาชีพที่นำเสนอ (ตรวจสอบความสมบูรณ์) ไปประกอบอาชีพ โดยมีการร่วมระดมทุน จัดหาทุน การแบ่งงานกันทำ การลงมติร่วมกันตัดสินใจ ระยะเวลาดำเนินการตามความเหมาะสม แล้วสรุปผลการประกอบอาชีพเสนอครู กศน.

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
   ก. การเกษตร
   ข. การค้าขาย
   ค. การดำเนินชีวิต
   ง. การอุตสาหกรรม
2. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใด
   ก. พ่อค้า นักธุรกิจ
   ข. นักเรียน นักศึกษา
   ค. ประชาชนทุกคน
   ง. ข้าราชการ นักการเมือง
3. เป้าหมายหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด
   ก. พึ่งพาตนเองเป็นหลัก
   ข. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
   ค. มีอาชีพเกษตรกรรมทุกครอบครัว
   ง. ใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต
4. คำว่า “เดินทางสายกลาง” ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตแบบใด
   ก. รู้จักคำว่าพอดี พอประมาณ
   ข. ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้สมดุล
   ค. ประหยัดรายจ่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
   ง. ดำเนินชีวิตแบบใดก็ได้ขอเพียงแต่ให้มีความสุข
5. การเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ หมายถึงข้อใด
   ก. การมีประสบการณ์
   ข. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
   ค. มีคุณธรรม จริยธรรม
   ง. การมีความรู้ ความสามารถ

6. ข้อใดคือเงื่อนไขที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง
    ก. มีความรู้ มีคุณธรรม
    ข. มีคุณธรรม จริยธรรม
    ค. มีเหตุผล มีความรอบคอบ
    ง. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีเหตุผล
7. ข้อใดคือวิธีการจัดสรรเงินหรือวางแผนการใช้จ่ายที่ดีที่สุด
    ก. ปรึกษาเพื่อนบ้านก่อนซื้อ
    ข. จัดสรรจ่ายให้เท่ากับรายได้
    ค. การบันทึกรายรับ - รายจ่าย
    ง. เปรียบเทียบคำโฆษณาตามหนังสือพิมพ์
8. ข้อใดถูกต้องที่สุดในการจดบันทึกรายรับ - รายจ่าย
    ก. จดทุกครั้ง
    ข. จดทุกเดือน
    ค. จดทุกอาทิตย์
    ง. จดทุกวันเว้นวัน
9. การใช้จ่ายที่เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่หรือความสามารถของตนตรงกับสำนวนในข้อใด
    ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก
    ข. ฝนทั่งให้เป็นเข็ม
    ค. นกน้อยทำรังแต่พอตัว
    ง. มือใครยาวสาวได้สาวเอา
10. ข้อใดสัมพันธ์กับ “เกษตรทฤษฎีใหม่” มากที่สุด
    ก. การบริหารจัดการเกษตรกรที่ยากจน
    ข. การจัดระบบวิถีชีวิตของเกษตรกรใหม่
    ค. การเกษตรผสมผสานในที่ดินที่มีอยู่จำกัด
    ง. การบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

□□□□

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ☑ หน้าข้อความที่ถูก และเขียนเครื่องหมาย ☒ หน้าข้อความที่ผิด

1. ☐ แนวเศรษฐกิจพอเพียงมีไว้สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเท่านั้น
2. ☐ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
3. ☐ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้ประชาชนพึ่งตนเองเป็นหลัก
4. ☐ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้กับตนเองและครอบครัวเท่านั้น
5. ☐ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้กับบุคคลทุกระดับทุกอาชีพ
6. ☐ การออม คือ การสะสมเงินทีละเล็กละน้อยให้พอกพูน
7. ☐ ธนาคารออมสินให้แนวคิดในทางการว่า ออม 1 ส่วน ใช้ 2 ส่วน
8. ☐ แผนชีวิต คือ แผนของผู้ที่ต้องการกู้เงินธนาคารมาลงทุน

บรรณานุกรม

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน โดยกระบวนการการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (นสพ. ฟ้าเมืองไทย).2550.

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน.รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง.กรุงเทพ ฯ: สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน,๒๕๕๐.

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง.สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ.**หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร.** ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง. 2549. (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. **นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** 2548.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **เศรษฐกิจพอเพียง.** 2548.

จตุพร สุขอินทร์ และมังกโรทัย. “สร้างชีวิตใหม่อย่างพอเพียงด้วยบัญชีครัวเรือน” **เดลินิวส์** หน้า 30 ฉบับวันจันทร์ที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2522

“ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน” **เดลินิวส์** หน้า 10 ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

จินตนา กิจมี. “เกษตรพอเพียง แห่งบ้านป่าไผ่”. **มติชน** หน้า 10 ฉบับวันเสาร์ที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2552.

เอกรินทร์ สี่มหาศาล และคณะ, **คุณธรรมนำความรู้สู่....เศรษฐกิจพอเพียง ป.6** กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อาท จำกัด. มปพ.

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการพัฒนาหนังสือเรียนวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 10 – 13 กุมภาพันธ์ 2552 ณ บ้านทะเลสีครีม รีสอร์ท จังหวัดสมุทรสงคราม

1. นายศรายุทธ์ บูรณ์เจริ ผอ. กศน. อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์
2. นายจำนง หนูนิล กศน. อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 29 มิถุนายน 2552 – วันที่ 3 กรกฎาคม 2552 ณ โรงแรมแกรนด์ เดอวิลล์ กทม.

นางพัฒน์สุดา สอนซื่อ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมบรรณาธิการหนังสือเรียนวิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 7 – 10 กันยายน 2552 ณ โรงแรมอู่ทองอินน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางพัฒน์สุดา สอนซื่อ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 12 – 15 มกราคม 2553 ณ โรงแรมอู่ทองอินท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. นางพัฒน์สุดา สอนซื่อ ข้าราชการบำนาญ
2. นายอุชุ เชื้อบ่อคา กศน. อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
3. นางสาวพัชรา ศิริพงษาโรจน์ สำนักงาน กศน. จังหวัดกระบี่
4. นายวิทยา บูรณะหิรัญ สำนักงาน กศน. จังหวัดพังงา

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการปรับปรุงเอกสารประกอบการใช้หลักสูตรและสื่อประกอบการเรียน หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ระหว่างวันที่ 4 – 10 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงแรมมิราม่า กรุงเทพฯ

1. นางผกาพันธ์ วัฒนปาณี ข้าราชการบำนาญ
2. ส.อ.อวยพร ศิริวรรณ ผอ. กศน. อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. นางฤดี ศิริภาพ ผอ. กศน. อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
4. นางสาวสุรัตนา บูรณะวิทย์ สถาบันกศน.ภาคตะวันออก
5. นางสาวธนสรวง ชัยชาญทิพยุทธ กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
6. นางสาวเยาวรัตน์ คำตรง กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1.	นายประเสริฐ	บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2.	ดร.ชัยยศ	อิ่มสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
3.	นายวัชรินทร์	จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
4.	ดร.ทองอยู่	แก้วไทรฮะ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กศน.
5.	นางรักขณา	ตัณฑวุฑโฒ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1.	นายศรายุทธ์	บูรณ์เจริญ	ผอ.กศน.อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์
2.	นายจำนง	หนูนิล	กศน. อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3.	นางพัฒน์สุดา	สอนซื่อ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้บรรณาธิการ และพัฒนาปรับปรุง

1.	นางพัฒน์สุดา	สอนซื่อ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2.	นายอุชุ	เชื้อบ่อคา	กศน. อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
3.	นางสาวพัชรา	ศิริพงษาโรจน์	สำนักงาน กศน. จังหวัดกระบี่
4.	นายวิทยา	บูรณะหิรัญ	สำนักงาน กศน. จังหวัดพังงา
5.	นายจำนง	หนูนิล	กศน. อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะทำงาน

1.	นายสุรพงษ์	มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2.	นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
3.	นางสาววรรณพร	ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4.	นางสาวศริญญา	กุลประดิษฐ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5.	นางสาวเพชรินทร์	เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

	นางสาวเพชรินทร์	เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

	นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะผู้พัฒนาและปรับปรุง ครั้งที่ 2

ที่ปรึกษา

1.	นายประเสริฐ	บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2.	ดร.ชัยยศ	อิ่มสุวรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
3.	นายวัชรินทร์	จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
4.	นางวัทนี	จันทร์โอกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5.	นางชุลีพร	ผาตินินนาท	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเผยแพร่ทางการศึกษา
6.	นางอัญชลี	ธรรมวิธีกุล	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
7.	นางศุทธินี	งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้พัฒนาและปรับปรุง ครั้งที่ 2

1.	นางผกาพันธ์	วัฒนปาณี	ข้าราชการบำนาญ
2.	ส.อ.อวยพร	ศิริวรรณ	ผอ. กศน. อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3.	นางฤดี	ศิริภา	ผอ. กศน. อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
4.	นางสาวสุรัตนา	บูรณะวิทย์	สถาบันกศน.ภาคตะวันออก
5.	นางสาวธนสรวง	ชัยชาญทิพยุทธ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
6.	นางสาวเยาวรัตน์	คำตรง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะผู้ปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ปี พ.ศ. 2560

ที่ปรึกษา

1. นายสุรพงษ์	จำจด	เลขาธิการ กศน.
2. นายประเสริฐ	หอมดี	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ปฏิบัติหน้าที่รองเลขาธิการ กศน.
3. นางตรีนุช	สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ปรับปรุงข้อมูล

นางสาวจิราภรณ์	ตันติถาวร	กศน.บางกอกใหญ่

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์	มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. นางสาวเบ็ญจวรรณ	อำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. นางเยาวรัตน์	ปิ่นมณีวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. นางสาวสุลาง	เพ็ชรสว่าง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
6. นางสาวทิพวรรณ	วงค์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
7. นางสาวนภาพร	อมรเดชาวัฒน์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
8. นางสาวชมพูนท	สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ออกแบบปก : ศุภโชค ศรีรัตนศิลป์